

مطالعه اثرات تراژونیک و سمیت سلولی کمپلکس "سالن وانادیوم اکساید" بر جنین جوجه و کشت سلول‌های کبدی و فیبروبلاستی

چکیده

آرش عبدالملکی^۱

صابر زهری^{۱*}

ابوالفضل بضاعت پور^۲

۱- گروه زیست‌شناسی، دانشکده علوم، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۲- گروه شیمی، دانشکده علوم، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۰۶/۰۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۰۹/۲۸

زمینه و هدف: کمپلکس‌های فلزی سالن به‌طور موفقیت‌آمیز و در محدوده وسیعی از واکنش‌های غیرمتقارن و مهم از لحاظ صنعتی و داروسازی به‌کار برده می‌شوند. در این مطالعه سمیت و اثرات تراژونیک ترکیب سالن وانادیوم اکساید (Vosalen) نسبت به جنین جوجه به‌عنوان مدل حیوانی و سلول‌های کبدی و فیبروبلاستی مشتق از آن مورد بررسی قرار گرفت.

روش بررسی: ترکیب Vosalen سنتز گردید. ترکیب حاصل در غلظت‌های مختلف، در سه تکرار و در روز سوم انکوباسیون جنین مرغ، درون کیسه هوا تزریق شد. تخم‌مرغ‌های تیمار شده و شاهد، در روز ۱۹ انکوباسیون باز و جنین‌ها توزین شدند سپس میزان مرگ و میر آن‌ها ثبت شد. سلول‌های کبدی و فیبروبلاستی از جنین شاهد جداسازی، کشت و تیمار شده و تغییرات مورفولوژیک و درصد بقای سلول‌ها ثبت شدند.

یافته‌ها: میزان درصد بقای جنین‌ها بستگی به غلظت تیمار دارد به‌طوری که در بالاترین غلظت ۳۰۰ میکرومولار تنها ۳۶/۳۲٪ از جنین‌ها زنده ماند و میزان (LD₅₀) دوز کشنده در ۵۰٪ جمعیت برابر با ۲۲۶/۳۷ میکرومولار به‌ازای تخم‌مرغ برآورد شد. از نظر شکل ظاهری، ناهنجاری از نوع تاخیر در رشد و از نظر اسکلتی، حذف مهره‌های دمی مشاهده گردید. نتایج بررسی سایتوتوکسیسیته Vosalen بر سلول‌های کبدی و فیبروبلاستی جنین نشان‌گر تراکم سیتوپلاسمی و گسسته شدن اتصالات سلولی بود و میزان IC₅₀ آن به‌ترتیب برابر با ۱۰۴۷/۲۵ و ۱۰۳۶/۸۲ میکرومولار است.

نتیجه‌گیری: در غلظت‌های پایین ترکیب سالن وانادیوم اکساید اثرات سمی قابل توجهی بر روی جنین و کشت سلول مشاهده نشد. با این وجود به‌طور قابل توجهی سلول‌های در حال تکثیر را تحت تاثیر قرار داد و از طرف دیگر تاثیر ضد تکثیری این ترکیب بر سلول‌های کبدی کم‌تر از سلول‌های فیبروبلاستی بود.

کلمات کلیدی: Vosalen، سمیت سلولی، ناهنجاری‌زایی، سمیت جنینی.

* نویسنده مسئول: اردبیل، خیابان دانشگاه، دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده علوم پایه، گروه زیست‌شناسی
تلفن: ۰۴۵۱-۵۵۱۴۷۰۱
E-mail: sazhari@gmail.com

مقدمه

نقش مهاری و ضدتوموری در مقابل عوامل شیمیایی مولد سرطان در جانوران و در انواع رده‌های سلولی می‌باشند. در گزارش‌ها آمده است که ترکیبات وانادیوم ممکن است القاکننده توقف سیکل سلولی، قطعه‌قطعه کردن DNA و شکافتن آن و لیپوپروکسیداسیون غشا پلاسمایی شوند.^{۱،۲} متالوسالن‌ها به‌دلیل خصوصیات ساختاری که دارند، طیف وسیعی از فعالیت‌های شیمیایی را نشان می‌دهند و به‌طور گسترده‌ای برای کاتالیز واکنش‌های آلی به‌کار می‌روند. هم‌چنین

وانادیوم (Vanadium) یک عنصر با چندین ترکیب شیمیایی است، که از جهت علمی و بیولوژیکی مورد توجه می‌باشد زیرا مشخص شده که مشتقات آن دارای خصوصیت‌های فیزیولوژیکی است. وانادیوم در غلظت‌های بسیار پایین دارای خصوصیت‌های ضدسرطانی بدون سمیت جانبی می‌باشد.^۱ ترکیبات وانادیوم دارای دو

Fe(III)-salen را سنتز کردند و تاثیرات بیوشیمیایی کمپلکس روی DNA در شرایط *In vitro* و هم‌چنین بر روی سلول‌های کشت شده‌ی انسانی مورد بررسی قرار دادند.

درمان با Fe(III)-salen حتی با غلظت‌های پایین در حد ۱۰ میکرومول بر روی سلول‌های انسانی HEK29 نشان‌دهنده تغییرات مورفولوژیکی و قطعه‌قطعه شدن DNA و فشردگی هسته و در نهایت آپوپتوزیس و مرگ سلولی بود.^۹ در مورد اثر سمیت سالن وانادیوم اکساید (VOsalen) بر سلول‌ها و جنین، اطلاعات بسیار محدودی در دسترس می‌باشد، بنابراین مطالعه حاضر به بررسی اثرات تراژونیک و سمیت سلولی این ترکیب بر روی جنین جوجه به‌عنوان جانور مدل و سلول‌های کبدی و فیبروبلاستی مشتق از آن می‌پردازد.

روش بررسی

پژوهش حاضر در آزمایشگاه تحقیقاتی گروه زیست‌شناسی دانشگاه محقق اردبیلی در طی سال ۱۳۹۰ انجام شد.

سنتز VOsalen: به نسبت استوکیومتری از $VO(acac)_2$ در ۳۰-۲۰ میلی‌لیتر Methanol داغ، دمای °C ۶۰-۷۰ حل شد. سپس به نسبت استوکیومتری از Salen ligand به مخلوط واکنش اضافه شد و حدود یک میلی‌لیتر (تری‌اتیل آمین یا پیریدین) به ظرف واکنش اضافه شد و مخلوط واکنش حدود دو ساعت در دمای °C ۶۰-۷۰ هم زده شد. با تبخیر حلال در خلا و تغلیظ و پس از سرد کردن، محصول سبز رنگ جامدی حاصل شد. بازده عمل محصول واکنش پس از خلص‌سازی از طریق متبلورسازی مجدد یا رسوب‌گیری مجدد در حلال مناسب بر پایه مقدار نمک وانادیل مصرفی ۸۵٪ به‌دست آمد.^{۱۰}

تیمار جنین جوجه: تخم‌مرغ‌های بارور نژاد راس از شرکت (Arta chicken, Iran) خریداری شدند. تخم‌مرغ‌ها در شرایط دمایی مناسب °C ۱۰-۱۲ نگهداری شدند. جهت بررسی فعالیت بیولوژیکی ترکیب VOsalen در Dimethyl Sulphoxide (DMSO) حل شده و سپس در روز سوم گرماگذاری، ۱۰۰ میکرولیتر از محلول‌های VOsalen در غلظت‌های ۷/۵، ۱۵، ۷۵، ۱۲۰، ۱۵۰، ۲۴۰ و ۳۰۰ میکرومولار به‌ازای هر تخم‌مرغ و با استفاده از سرنگ هاملتون به داخل کیسه هوا تزریق شد. تزریق در شرایط استریل و از قسمت پهن تخم‌مرغ به درون کیسه هوا صورت گرفت و بلافاصله محل تزریق

متالوسالنها جزو گروه نوکلئازهای شیمیایی هستند که به‌خوبی مطالعه شده‌اند و به اسیدهای نوکلئیک متصل می‌شوند و آن‌ها را تخریب می‌کنند. کمپلکس‌های فلزی و لیگاندهای سالن به‌عنوان پروب‌های مفید برای تحقیقات بیولوژیکی و هم‌چنین عوامل بالقوه درمانی شناخته شده‌اند.^۴

جنین جوجه یکی از مدل‌های آزمایشگاهی جانوری مناسب است که توسط محققین رشته‌های مختلف از جمله جنین‌شناسی، فارماکولوژی، فیزیولوژی و بیوشیمی به‌دفعات مورد استفاده قرار می‌گیرد، دلیل این امر راحتی تهیه آن به هر تعداد و کوتاهی طول دوران جنینی آن است. هم‌چنین مراحل نرمال تکوین اسکلت جنین جوجه نه‌تنها در مطالعات جنین‌شناسی تجربی و تراژونیک به‌عنوان کنترل استفاده دارد، بلکه جهت مقایسه در بدشکلی‌های اسکلتی حاصل از موتانت‌ها نیز می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.^۶

جنین پرنده از نظر پیچیدگی و مورفولوژیکی و مراحل عمومی تکوین، شباهت زیادی به جنین پستانداران دارد، لذا به‌عنوان مکمل برای مطالعه تکوین پستانداران به‌کار می‌رود. هم‌چنین جنین جوجه را می‌توان به‌راحتی کشت داد. این عمل راه را برای بسیاری از تحقیقات که نیاز به میکروجراحی دارند و هم‌چنین بررسی تأثیر مواد شیمیایی و دارویی بر روی جنین همواره کرده است.^۷ Molinuevo تأثیر کمپلکس‌های وانادیوم (IV) را بر روی مهار اشکال آماس، چسبندگی، مهاجرت و هم‌چنین کلونی استئوسارکوما UMR106 بررسی کرد. نتایج این بررسی نشان داد که این کمپلکس‌های وانادیوم قادر می‌باشند که بعضی از پارامترهای وابسته به متاستاز سرطان مانند چسبندگی، مهاجرت و سخت شدن کلون را مهار نمایند.^۸

کمپلکس‌های سالن- منگنز و سالن- آهن باعث فعال شدن مسیر آپوپتوز در رده‌های سلول‌های سرطانی شده و منجر به فعال شدن کاسپازهای مربوطه به‌ویژه کاسپاز سه، ورود سیتوکروم C از میتوکندری به سیتوپلاسم و قطعه‌قطعه شدن DNA می‌گردند.^۴ Kulkarni گزارش داد که کمپلکس‌های VO(IV)، La(III) و Th(IV) سنتز شده به‌وسیله شیف بازهای مشتق شده از ۸-فرمیل-۷-هیدروکسی ۴-متیل کومارین و اتیلن دی‌آمین دارای اثرات ضد قارچی و ضد باکتریایی هستند هم‌چنین فعالیت قطعه‌قطعه کردن DNA با کمپلکس‌های فلزی سالن را به‌وسیله‌ی روش الکتروفورز ژل آگاروز مورد بررسی قرار دادند.^۳ در تحقیقی، کمپلکس محلول در آب

دقیقه قرار گرفت و سپس به ظرف حاوی محیط کشت دارای سرم گاوی اضافه شد. سوسپانسیون به دست آمده سانتریفیوژ شده و به محیط کشت تازه (RPMI) همراه با Antibiotic منتقل و در پلیت‌های ۲۴ خانه کشت گردید.^{۱۵}

بررسی سمیت سلولی: برای بررسی اثرات سایتوتوکسیسیته این ترکیب، سلول‌های کشت یافته پس از ۲۴ ساعت و در فاز رشد لگاریتمی با غلظت‌های ۷۵، ۱۵۰، ۳۰۰، ۶۰۰ و ۱۲۰۰ میکرومولار و برای ۱۶ ساعت تیمار گردید و کسر زنده ماندنی سلول به وسیله آزمون سنجش احیای فورامازون (MTT) 3-(4,5-dimethyl thiazol-2yl)-2,5-diphenyl tetrazolium bromide بررسی شدند، در سلول‌هایی که از لحاظ متابولیسمی فعال هستند، ترکیب MTT در حضور سوکسینات دهیدروژناز میتوکندریایی احیاء شده به شکل کریستال نامحلول فورامازون در می‌آید که شدت تولید کریستال نشان حیات سلول می‌باشد. بدین منظور، محیط کشت سلول‌های تیمار شده خارج گردیده و محیط کشت تازه حاوی ۱۰ درصد محلول MTT (محلول پنج میلی‌گرم در میلی‌لیتر در بافر فسفات ۰/۱ مولار با pH: 7.4) به چاهک‌ها اضافه شده و به مدت سه ساعت در ۳۷ °C و در شرایط تاریکی گرماگذاری گردید. محیط سطحی خارج شده و کریستال‌های ایجاد شده در دی‌متیل سولفوکسید (DMSO) حل و جذب آن‌ها در طول موج ۵۷۰ نانومتر ثبت گردید. مقدار IC50 به عنوان غلظتی از سم در نظر گرفته شد که باعث ۵۰٪ کاهش در جذب نوری می‌گردد و میزان درصد زنده ماندنی سلول از رابطه "شاهد OD / تیمار OD" محاسبه گردید.^{۱۵}

طرح آزمایش از نوع طرح به طور کامل تصادفی می‌باشد. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS ویراست ۱۶ و برای تحلیل واریانس از آنالیز واریانس یک طرفه (ANOVA)، جهت مقایسه میانگین‌ها از آزمون دانکن (Duncan) و برای محاسبه LD50 از ارزیابی پروبیت (Probit) استفاده شد. سطح معنی‌داری ($P < 0.05$) به عنوان مرز استنتاج آماری قرار داده شد.

یافته‌ها

سه گروه آزمایشی ($n=6$) و یک گروه شم (Sham) به ازای هر غلظت تزریقی Vosalen به تخم مرغ‌ها از نظر کسر بقای جنین مورد

توسط پارافین مذاب بسته شد و تخم مرغ‌ها در دمای ۳۸-۳۷/۷ °C و در رطوبت ۶۵٪ گرماگذاری شدند. به عنوان شاهد از تعداد تکرار یکسان تخم مرغ از تزریق ۱۰۰ میکرولیتر DMSO استفاده گردید، تعدادی تکرارهای اضافی جهت کنترل آلودگی باکتریایی و فارچی گرماگذاری گردید که به طور تصادفی انتخاب شده و آلودگی آن مورد بررسی قرار می‌گرفت. جهت کنترل رشد جنینی در طول انکوباسیون، به طور متوسط چهار بار کندلینگ انجام گرفت. برای هر غلظت به طور متوسط سه گروه شش تایی انتخاب شده است.^{۱۱}

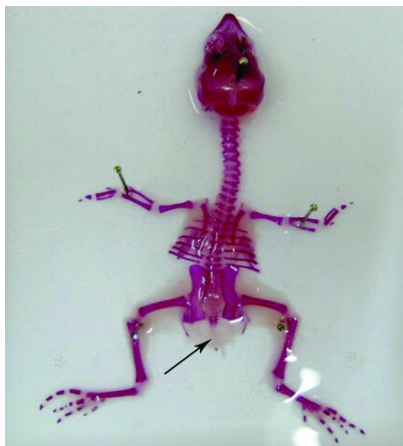
بررسی سمیت و تراژونیک: تخم مرغ‌های تیمار شده و شاهد، در روز ۱۹ انکوباسیون باز و جنین‌ها توزین شدند. میزان مرگ و میر آن‌ها ثبت شده با فرمول زیر محاسبه شد.^{۱۲}

$$\text{درصد مرگ و میر شاهد} - \text{درصد مرگ و میر تیمار} = \frac{\text{درصد مرگ و میر تیمار}}{\text{درصد مرگ و میر شاهد} - 100}$$

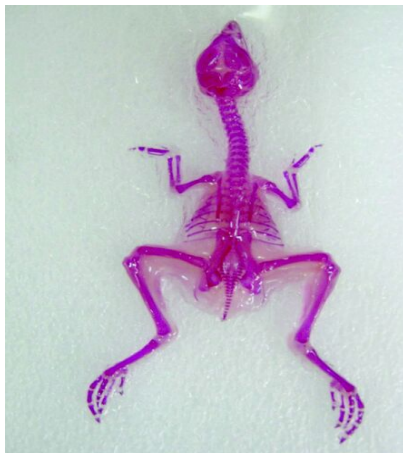
سپس جنین‌ها از نظر هر گونه ناهنجاری ظاهری قابل تشخیص بررسی و ثبت گردید. برای بررسی ناهنجاری اسکلتی، پوست جنین جدا و محتویات شکمی تخلیه گردید و به مدت سه روز در محلول دو درصد Potassium hydroxide (KOH) قرار گرفتند. جنین‌ها در محلول یک درصد هیدروکسید پتاسیم حاوی Alizarin (۰/۱ درصد) به مدت سه روز رنگ‌آمیزی شدند. شفاف‌سازی نهایی با قراردادن جنین در Glycerol (۱۰٪) انجام شد.^{۱۳}

جداسازی و کشت سلولی: جداسازی سلول‌های فیروبلاستی: جنین‌های سالم در روز ۱۰ گرماگذاری خارج شده و در شرایط استریل، سر و محتویات شکمی از آن جدا گردید و مابقی آن درون Phosphate Buffer Saline (PBS) حاوی Antibiotic قرار گرفت و تکه تکه شد سپس ظرف حاوی محلول آنزیمی تریپسین و تکه‌های بافت جنینی بر روی هم‌زن الکترومغناطیسی به مدت پنج دقیقه قرار گرفت در ادامه به ظرف محیط کشت حاوی سرم گاوی (FBS) اضافه شد، سوسپانسیون به دست آمده سانتریفیوژ شده و به محیط کشت تازه Roswell Park Memorial Institute Medium (RPMI) همراه با Antibiotic منتقل و در پلیت‌های ۲۴ خانه کشت گردید.^{۱۴}

جداسازی سلول‌های کبدی: کبد جنین ۱۲ روزه جوجه در شرایط استریل استخراج شده و در محلول PBS حاوی آنتی‌بیوتیک قرار گرفت و تکه تکه شد سپس ظرف حاوی محلول آنزیمی تریپسین و تکه‌های بافت کبدی بر روی هم‌زن الکترومغناطیسی به مدت پنج

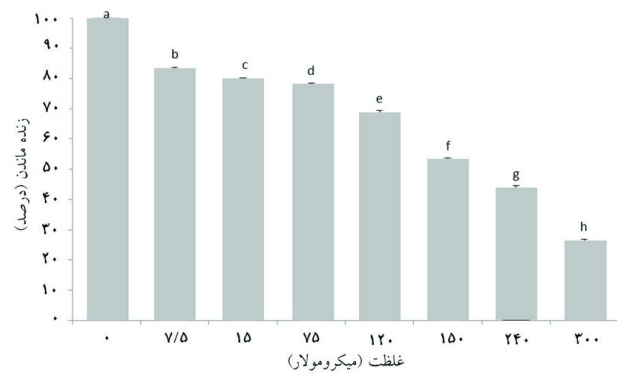
الف

ب

شکل ۱: تصاویر به دست آمده از ناهنجاری‌های اسکلتی غلظت‌های مختلف سالن وانادیوم اکساید می‌باشند. در شکل الف حذف مهره‌های دمی مشاهده می‌شود (فلش)، شکل ب یک نمونه از جنین‌های کنترل می‌باشد.

تاثیر غلظت‌های ۷۵، ۱۵۰، ۳۰۰، ۶۰۰ و ۱۲۰۰ میکرومولار VOsalen بر روی سلول‌های کبدی جنین جوجه پس از ۱۶ ساعت به ترتیب نشان‌گر کسر زنده ماندنی $88/22$ ، $85/85$ ، $74/77$ ، $66/33$ و $48/87$ بود. این ترکیب با IC_{50} برابر $1047/25$ میکرومولار رشد سلولی را مهار می‌کند. تاثیر غلظت‌ها بر روی سلول‌های فیبروبلاستی جنین جوجه پس از ۱۶ ساعت نشان‌گر کسر زنده ماندنی $88/01$ ، $84/71$ ، $74/39$ ، $60/55$ و $48/77$ به ترتیب افزایش غلظت بود و این ترکیب با IC_{50} برابر $1036/82$ رشد سلول‌های فیبروبلاست را مهار می‌کند. نتایج حاصل از مطالعات مورفولوژیک سلول‌های تیمار شده نشان داد که با افزایش غلظت VOsalen در سلول‌های کبدی اتصالات

نمودار ۱: تاثیر غلظت‌های مختلف از سالن وانادیوم اکساید بر جنین جوجه معنی‌دار در نظر گرفته شده و برای هر گروه ۱۸ تخم‌مرغ بررسی شده است (حروف مشترک، نشان‌دهنده معنی‌دار نبودن است)

مطالعه قرار گرفت، این یافته‌ها نشان داد که در تیمار تخم‌مرغ‌ها با غلظت‌های ۷/۵، ۱۵، ۷۵، ۱۲۰، ۱۵۰، ۲۴۰ و ۳۰۰ میکرومولار به ازای هر تخم‌مرغ به ترتیب $83/34$ ، $81/25$ ، 80 ، $68/75$ ، $52/95$ ، $43/75$ و $26/32$ در روز ۱۹ زنده مانده‌اند. بررسی رابطه خطی بین غلظت تیمار و درصد جنین‌های زنده مانده نشان‌گر LD_{50} برابر $226/37$ میکرومولار بود. بررسی آماری داده‌ها نشان داد که اختلاف بین گروه شاهد و هر یک از غلظت‌های مورد بررسی در سطح 5% معنی‌دار می‌باشد. هم‌چنین مقایسه اختلاف بین غلظت‌های تیمار نیز در سطح 5% معنی‌دار بود. به عبارتی دیگر، افزایش مرگ و میر نسبت به افزایش غلظت VOsalen در سطح 5% معنی‌دار می‌باشد (نمودار ۱). بررسی مورفولوژی ظاهری جنین‌ها نشان‌گر ناهنجاری‌های محدودی در نمونه‌های تیمار بود. به طوری که تا غلظت ۷۵ میکرومولار به ازای هر تخم‌مرغ هیچ‌گونه ناهنجاری مشاهده نشد. با افزایش غلظت تیمار ناهنجاری از نوع تاخیر در رشد در نمونه‌ها مشاهده گردید (جدول ۱). هم‌چنین هیچ‌گونه تغییرات وزنی معنی‌داری در جنین‌های تیمار شده با VOsalen در مقایسه با گروه شم مشاهده نشد.

بررسی ساختار اسکلتی جنین‌های تحت تیمار نشان داد که تا غلظت ۱۲۰ میکرومولار به ازای هر تخم‌مرغ هیچ‌گونه ناهنجاری مشاهده نشد و با افزایش غلظت ناهنجاری از نوع حذف مهره‌های دمی با درصد کمی مشاهده گردید (جدول ۱) و (شکل ۱). مطالعه‌ی

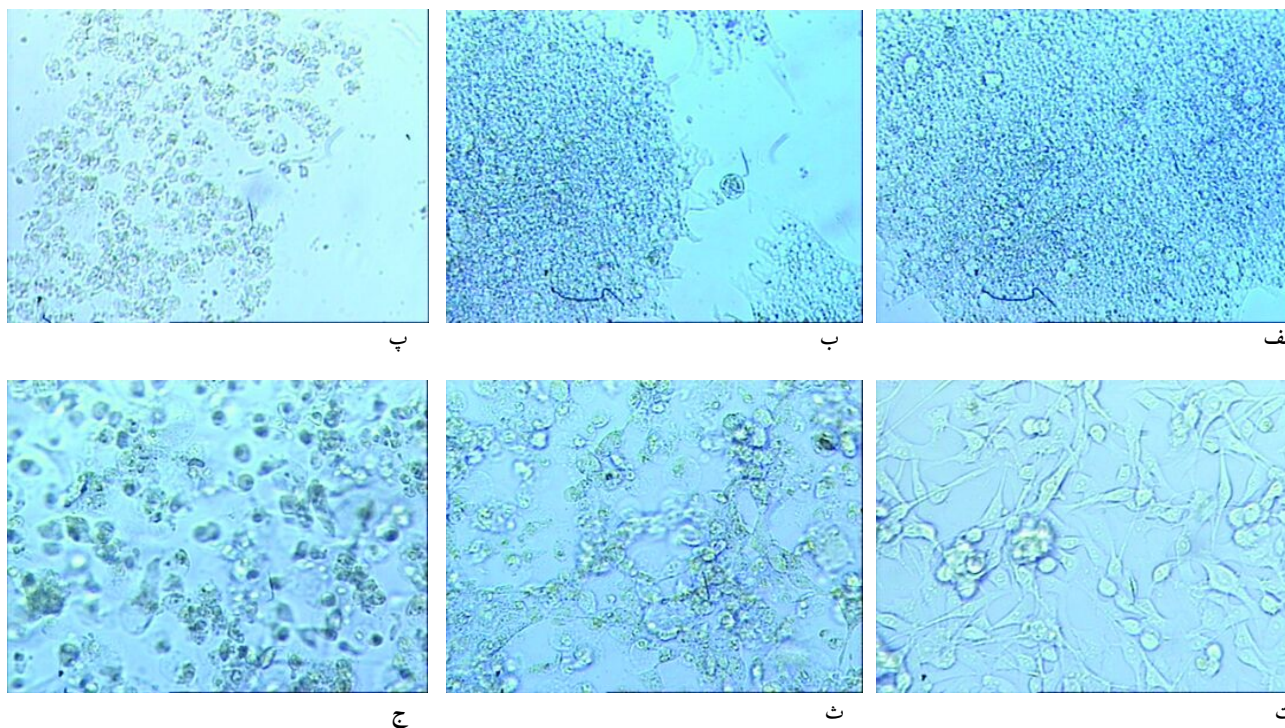
فیروپلاستی نیز اتصالات بین سلولی گسسته شده و حاشیه‌ی سلول‌ها نامنظم شدند. هم‌چنین تراکم سیتوپلاسمی درون سلول افزایش یافته و سلول‌ها واکنه می‌گردند و در غلظت ۱۲۰۰ میکرومولار اتصال بین سلولی کاملاً گسسته می‌شود (شکل ۲).

بین سلولی گسسته شده، سلول‌ها گرد گردیده و حاشیه‌ی آن‌ها نامنظم شدند. در سلول‌های تیمار شده گرانول‌های سیتوپلاسمی افزایش یافته و در غلظت ۱۲۰۰ میکرومولار سلول‌ها به‌طور کامل متراکم شده توده‌ی متراکم سلولی به‌تدریج گسسته می‌گردد. در سلول‌های

جدول ۱: ناهنجاری‌های مربوط به غلظت‌های مختلف سالن وانادیوم اکساید بر جنین جوجه

غلظت میکرومولار / تخم مرغ	درصد ناهنجاری مورفولوژیکی	نوع ناهنجاری	درصد ناهنجاری اسکلتی	نوع ناهنجاری
۰	ND	-	ND	-
۷/۵	ND	-	ND	-
۱۵	ND	-	ND	-
۷۵	۱۳/۳۳	تاخیر در رشد	ND	-
۱۲۰	۶/۲۵	تاخیر در رشد	ND	-
۱۵۰	۵/۸۸	تاخیر در رشد	۵/۸۸	حذف مهره‌های دمی
۲۴۰	۱۳/۳۳	تاخیر در رشد	۶/۲۵	حذف مهره‌های دمی
۳۰۰	۱۵/۷۸	تاخیر در رشد	۱۰/۵۲	حذف مهره‌های دمی

ND: Not detected (تشخیص داده نشد)

شکل ۲: بررسی تصاویر مورفولوژیکی تاثیر غلظت‌های مختلف سالن وانادیوم اکساید بر سلول‌های کبدی جنین (الف، ب، پ) و سلول‌های فیروپلاستی (ت، ث، ج) هر ردیف به‌ترتیب نشان‌گر کشت شاهد و تیمار با ۶۰۰ و ۱۲۰۰ میکرومولار با بزرگ‌نمایی ۴۰۰× می‌باشد.

بحث

ترکیبات مشاهده می‌گردد،^{۱۹} که تاییدکننده نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر می‌باشد. بررسی‌ها نشان داده‌اند که ناهنجاری‌ها سبب ایجاد مکانیسم‌هایی می‌شوند که در اعمال متعدد و مختلف سلول‌های طبیعی جنین دخالت می‌کنند و به تاثیر این مکانیسم‌ها واکنش‌های به‌هم پیوسته‌ای به‌وجود می‌آیند که می‌توانند منجر به تاخیر رشد جنین، ناقص‌الخلقه شدن آن و حتی مرگ جنین گردند.^{۲۰} تمام غلظت‌های عامل ناهنجاری‌زا نمی‌توانند منشا تولید ناهنجاری جنینی باشد، زمانی که غلظت عامل ناهنجاری‌زا بیش‌تر از غلظت آستانه شود علائم سمیت ظاهر می‌شود.^{۲۱،۲۲} آستانه‌ی تاثیر VOsalen در این مطالعه ۷۵ میکرومولار بود.

تاثیر ترکیب VOsalen بر جنین جوجه منجر به ایجاد ناهنجاری اسکلتی از نوع حذف مهره‌های دمی شد که می‌تواند ناشی از تاثیر مستقیم ترکیب بر سلول‌های جنینی باشد. بررسی اثر Methotrexate در رت‌ها نشان داد که بیش‌تر ناهنجاری‌های ایجاد شده محدود به مهره‌های دمی می‌باشد.^۶ بررسی یافته‌های قبلی نشان می‌دهد که استخوان‌های اندام‌های انتهایی تحت تاثیر مواد تراژون بیش‌تر دچار نقص می‌شوند.^{۳۳} این ترکیب در غلظت‌های پایین دارای اثرات سمیت کمی بر روی جنین و کشت سلول بود و اثر سایتوتوکسیسیته قابل توجهی نسبت به سلول‌های طبیعی ندارد. بیش‌ترین تاثیر ترکیب بر روی سلول‌های در حال تکثیر بوده و به سلول‌هایی که رشد آن‌ها متوقف شده تاثیر قابل توجهی نشان نمی‌دهند، هم‌چنین این ترکیب در غلظت‌های پایین‌تر از آستانه هیچ‌گونه اثر تراژونیک ندارد از این رو می‌تواند به‌عنوان یک ترکیب با پتانسیل دارویی ضد سرطانی مورد بررسی بیش‌تر قرار گیرد.

سپاسگزاری: این مقاله حاصل بخشی از پایان‌نامه تحت عنوان "مقایسه تاثیر سمیت و تراژونیک سالن و کمپلکس سالن و انادیوم اکساید بر جنین جوجه" در مقطع کارشناسی ارشد در سال ۱۳۹۰ و کد ۷۸۴ می‌باشد که با حمایت دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل اجرا شده است.

مطالعه حاضر نشان داد که تزریق VOsalen در روز سوم انکوباسیون به تخم‌مرغ‌های نطفه‌دار سبب کاهش در بیرون آمدن جوجه‌ها و تاخیر در بیرون آمدن آن‌ها و هم‌چنین با افزایش غلظت سبب افزایش مرگ و میر جنین‌ها می‌گردد. مطالعات نشان داده‌اند که مرگ و میر جنین‌ها پس از تزریق درون تخم می‌تواند به‌علت تخریب و از بین رفتن هوموستازی جنینی به‌علت تزریق مواد باشد و هم‌چنین حساسیت جنین‌ها به مرحله‌ی رشد و نمو آن‌ها وابسته است.^{۱۶} بسیاری از محققین اثر تراژونیک آنتی‌بیوتیک‌ها و فاکتورهای رشد را وقتی که در طول هفته اول جنینی درون تخم تزریق می‌شوند اثبات کرده‌اند.^{۱۷،۱۸}

در این تحقیق تاثیر سایتوتوکسیسیته VOsalen روی سلول‌های کبدی و فیبروبلاستی جنین مورد بررسی قرار گرفت و مشاهده شد که این ترکیب اثرات سمیت سلولی قابل توجهی بر روی سلول‌های کبدی و فیبروبلاستی نداشت هم‌چنین مقایسه مقاومت بین سلول‌های کبدی و فیبروبلاستی در مقابل ترکیب VOsalen نشان‌دهنده مقاومت بیش‌تر سلول‌های کبدی در مقابل این ترکیب نسبت به سلول‌های فیبروبلاستی می‌باشد که این امر می‌تواند ناشی از توانایی متابولیزه شدن ترکیب توسط سلول‌های کبدی که دارای فعالیت سم‌زدایی بالایی هستند باشد. Kordowiak به مقایسه تاثیر VOSO_4 ، Na_3VO_4 و NaVO_3 در تکثیر و توانایی زیستی و هم‌چنین مورفولوژی رده‌ی سلولی هیپاتومای موش پرداختند. با استفاده از آزمون MTT و Neutral red بقای سلول‌ها مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج نشان داد که هر سه نمک و انادیوم قادر به مهار رشد در محدوده غلظت ۰/۵ تا ۲۰ میکرومولار بر روی این رده‌ی سلولی می‌باشند، این نتایج نشان داد که در غلظت کم از این نمک‌ها مورفولوژی سلول‌ها به‌صورت طبیعی مشاهده می‌گردد در حالی که در غلظت‌های بالا از نمک‌های و انادیوم ارگانیک‌های سلولی آسیب دیده و بیش‌ترین سمیت

References

1. Kanna PS, Mahendrakumar CB, Indira BN, Srivastawa S, Kalaiselvi K, Elayaraja T, et al. Chemopreventive effects of vanadium toward

1,2-dimethylhydrazine-induced genotoxicity and preneoplastic lesions in rat colon. *Environ Mol Mutagen* 2004;44(2):113-8.

2. Faneca H, Figueiredo VA, Tomaz I, Gonçalves G, Aveçilla F, Pedrosa de Lima MC, et al. Vanadium compounds as therapeutic agents: some chemical and biochemical studies. *J Inorg Biochem* 2009;103(4):601-8.
3. Ansari KI, Grant JD, Kasiri S, Woldemariam G, Shrestha B, Mandal SS. Manganese(III)-salens induce tumor selective apoptosis in human cells. *J Inorg Biochem* 2009;103(5):818-26
4. Beshir AB, Guchhait SK, Gascón JA, Fenteany G. Synthesis and structure-activity relationships of metal-ligand complexes that potently inhibit cell migration. *Bioorg Med Chem Lett* 2008;18(2):498-504.
5. Peterovová E, Sedmera D, Mísek I, Lesnik F, Luptáková L. Bendiocarbamate toxicity in the chick embryo. *Folia Biol (Praha)* 2009; 55(2):61-5.
6. Männer J, Seidl W, Heinicke F, Hesse H. Teratogenic effects of suramin on the chick embryo. *Anat Embryol (Berl)* 2003;206(3): 229-37.
7. Molinuevo MS, Cortizo AM, Etcheverry SB. Vanadium(IV) complexes inhibit adhesion, migration and colony formation of UMR106 osteosarcoma cells. *Cancer Chemother Pharmacol* 2008;61(5):767-73.
8. Kulkarni A, Patil SA, Badami PS. Synthesis, characterization, DNA cleavage and in vitro antimicrobial studies of La(III), Th(IV) and VO(IV) complexes with Schiff bases of coumarin derivatives. *Eur J Med Chem* 2009;44(7):2904-12.
9. Woldemariam GA, Mandal SS. Iron(III)-salen damages DNA and induces apoptosis in human cell via mitochondrial pathway. *J Inorg Biochem* 2008;102(4):740-7.
10. Boghaei DM, Bezaatpour A, Behzad M. Synthesis, characterization and catalytic activity of novel monomeric and polymeric vanadyl Schiff base complexes. *J Molecular Catalysis* 2006;245:12-16.
11. Alhifi MA, Khan MZ, Algoshai HA, Ghole VS. Teratogenic effect of dimethoate on chick embryos. *Int Med J* 2004;3(2):1-9.
12. Talebi-Jahromi K. Pesticide Toxicology. Tehran: Academic press, 2008.
13. Green AC. A rapid method for clearing and staining specimens for the demonstration of bone. *Ohio J Sci* 1952;529(1):31-4.
14. Malihi G, Elson E, Mascarenhas F. Effect of adenosine agonists on the proliferation and differentiation of chick embryo fibroblasts in three dimensional reconstituted tissue constructs. *Iranian J Pharmacol Therapeutics (IJPT)* 2006;5(2):151-7.
15. Bissell DM, Tilles JG. Morphology and function of cells of human embryonic liver in monolayer culture. *J Cell Biol* 1971;50(1):222-31.
16. Bruggeman V, Swennen Q, De Ketelaere B, Onagbesan O, Tona K, Decuyper E. Embryonic exposure to 2,3,7,8-tetrachlorodibenzo-p-dioxin in chickens: effects of dose and embryonic stage on hatchability and growth. *Comp Biochem Physiol C Toxicol Pharmacol* 2003;136(1):17-28.
17. Roelens SA, Beck V, Maervoet J, Aerts G, Reyens GE, Schepens P, et al. The dioxin-like PCB 77 but not the ortho-substituted PCB 153 interferes with chicken embryo thyroid hormone homeostasis and delays hatching. *Gen Comp Endocrinol* 2005;143(1):1-9.
18. Van der Geyten S, Van den Eynde I, Segers IB, Kühn ER, Darras VM. Differential expression of iodothyronine deiodinases in chicken tissues during the last week of embryonic development. *Gen Comp Endocrinol* 2002;128(1):65-73.
19. Kordowiak AM, Klein A, Goc A, Dabros W. Comparison of the effect of VOSO₄, Na₃VO₄ and NaVO₃ on proliferation, viability and morphology of H35-19 rat hepatoma cell line. *Pol J Pathol* 2007;58(1):51-7.
20. Muhammed A, von Borstel RC. Basic and Applied Mutagenesis. New York, NY: Plenum Press 1984: p. 285-98.
21. Magras IN, Kotsaki-Kovatsi VP, Kovatsis A, Adamidou L. Teratogenic effects of a mixture of scopolamine and hyoscyamine in chick embryos. *Vet Hum Toxicol* 1993;35(5):434-5.
22. Kumar KB, Devi KS. Teratogenic effects of methyl parathion in developing chick embryos. *Vet Hum Toxicol* 1992;34(5):408-10.
23. Singh JD, Singh S. Skeletal malformations induced by mitomycin C in chick embryos. *Acta Orthop Scand* 1976;47(5):509-14.

Teratogenic and cytotoxic effects of VOsalen complex on chicken embryos, hepatic and fibroblastic- cell cultures

Arash Abdolmaleki M.Sc.¹
Saber Zahri Ph.D.^{2*}
Abolfazl Bezaatpour Ph.D.³

1- Department of Biology, Faculty of Science, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.
2- Department of Chemistry, Faculty of Science, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

* Corresponding author: Dept. of Biology, Faculty of Sciences, University of Mohaghegh Ardebili, University St., Ardabil, Iran.
Tel: +98-451-5514701
E-mail: sazahri@gmail.com

Abstract

Received: August 27, 2012 Accepted: December 18, 2012

Background: Salen metal complexes are used successfully in a wide range of asymmetric reactions and important in the pharmaceutical and industry. On the toxicity of salen vanadium oxide (VOsalen) on embryo and cell cultures, little information is available. In the present study, the toxic and teratogenic effects of VOsalen was evaluated against chicken embryos as a animal model and liver and fibroblast cell cultures which was derived from the embryo.

Methods: The VOsalen compound was synthesized. The compound solution was injected in triplicate examination, in the air sac of the eggs, at third day of incubation. Treated and control eggs, on day 19 of incubation opened and embryos were weighted, then mortality rate was recorded. The liver and fibroblast cell culture were treated by this and survival fraction was recorded.

Results: The survived fraction of the embryos depends on the compound concentration. In concentration of 300µM/egg, 36/32% of the embryos survived and the Lethal dose 50% (LD₅₀) was 226/37 µM/egg. Morphological study of the treated embryos showed retarded growth, and skeletal staining showed the deletion of caudal vertebrae. The compound was inhibited liver and fibroblast cells growth with IC₅₀ 1047/25 and 1036/82µM respectively. The cytoplasm of treated cells became dense and their interconnections were loosened.

Conclusion: The VOsalen compound had low toxic effects against the embryos and the cultured cells at the concentrations. Significant cytotoxic effect was not observed in the treated cells. However the proliferative cells were affected significantly in comparison with the cells which their growth was stopped. The effect of VOsalen compound against replication of liver cells were lower than fibroblast cells.

Keywords: Embryonic, teratogens, toxicity.